Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Eduskunnan Hallintovaliokunnan käsittely 15.11.2018 (HE 138/2018 vp)

Suomen pelastusjohtajat -yhdistyksen lausunto luonnokseksi Hallituksen esitykseksi Eduskunnalle pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi annetun hallituksen esityksen muuttamisesta

Suomen pelastusjohtajat -yhdistys kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiaa Hallintovaliokunnassa käsiteltäessä. Esityksessä poistetaan maakuntauudistukseen liittyvät viittaukset siten, että lait voisivat tulla voimaan vuoden 2019 alusta lukien. Tämä tarkoittaa säädösten päivittämistä useassa lakipaketissa, mikä vaikeuttaa lainsäädännön kokonaiskuvan arviointia. Suomen pelastusjohtajat -yhdistys katsoo, että haastavasta säädösvalmistelun yleistilanteesta johtuen tässä lausuntovaiheessa on perusteltua käsitellä muutamia sellaisia yksityiskohtia, joiden kuntoon saattamiseen tulisi jatkovalmistelussa erityisen vastuuntuntoisesti suhtautua.

Kelpoisuusvaatimusten tarkentaminen
Voimassa olevan pelastuslain (379/2011) 57 §:n mukaan pelastustoimintaan osallistuvalta pelastuslaitoksen päätoimiselta miehistöltä, alipäällystöltä ja päällystöltä vaaditaan virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto. Pelastustoimintaan osallistuvalta sivutoimiselta ja 25 §:ssä tarkoitetulta sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan riittävä koulutus.

Pelastustoimen tehtävien tarkoituksenmukaisen hoitamisen kannalta pelastuslain erityisten kelpoisuusehtojen asettaminen pelastustoimen henkilöstölle on edelleen perusteltua tietyin täsmennyksin, koska henkilöstö työskentelee tehtävissä, joissa työntekijöiden oma, autettavien ja yhteiskunnan turvallisuus edellyttää määrätyn tasoista ammattitaitoa. Suomen pelastusjohtajat esittävät, että pelastuslain 57 § muutettaisiin siten, että päätoimisen pelastustoimintaan osallistuvan miehistön, alipäällystön ja päällystön erityinen kelpoisuusvaatimus olisi kytketty nimenomaisesti siihen, että henkilöstön päätyöhön kuuluu päätoiminen pelastustoimintaan osallistumiseen. Lisäksi esitetään, että muulta pelastuslaitoksen palveluksessa olevalta henkilöltä vaaditaan riittävä koulutus.

Pelastustoimen palveluksessa olevan pelastustoimintaan osallistuvan miehistön, alipäällystön ja päällystön koulutusvaatimukset pysyisivät ennallaan. Pelastuslaitoksen palveluksessa olevan muun henkilöstön käytettävyys sen sijaan laajenisi tarkoituksenmukaisella tavalla.

Täsmennyksellä varmistettaisiin, että esimerkiksi pelastuslaitoksen niitä päätoimisilla palotarkastajilla, joilla ei ole pelastusalan tutkintoa, voitaisiin jatkossa käyttää pelastustoimintaan liittyvissä tukitehtävissä esimerkiksi johtokeskuksessa nykykäytänteiden mukaisesti. Ahtaan laintulkinnan mukaan tällä hetkellä pelastuslaitoksen palveluksessa oleva muu päätoiminen miehistö, alipäällystö ja päällystö ei voisi osallistua edes pelastustoimen tukitehtäviin, jos heillä ei ole pelastusalan tutkintoa. Pelastustehtävien aikaisia tukitoiminteiden resurssien käyttöä vaarantava lainkohta olisi korjattava, sillä pelastustoimintaan osallistumista ei ole perusteltua tai tarpeellista sitoa pelastusalan tutkintoon erityisesti koska muulla henkilöstöllä on paljon sellaista osaamista, jolla voidaan tukea esimerkiksi johto- tai tilannekeskustyöskentelyä. Pelastuslaitosten palveluksessa on myös paljon päätoimista ensihoitohenkilöstöä ja heidän käytettävyytensä on nykyisen säädöksen ahtaan tulkinnan perusteella vastaavalla tavalla epätarkoituksenmukaisesti rajattavissa.

Useassa pelastuslaitoksessa on aloitettu ns. moniammatillista yhteistyö, jossa ensihoitaja ja palomies muodostavat työparin. Tällaisen moniammatillisen yksikön avulla on mahdollista vastata kustannustehokkaasti erityisesti harvaan asuttujen alueiden palvelutarpeisiin. Moniammatillinen yksikkö voi koostua myös muiden ammattiryhmien edustajista ja myös heidän osaamistaan tulisi voida hyödyntää entistä paremmin. Riittävä koulutus olisi lähtökohtaisesti tässä tilanteessa sama kuin pelastustoimintaan osallistuvalta sivutoimiselta ja 25 §:ssä tarkoitetulta sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaadittava koulutus.

Edellä esitetty muutos ei vaikuttaisi pelastusalan tutkintoihin eikä päätoimisten pelastustoimintaan osallistuvan pelastuslaitoksen miehistön, alipäällystön tai päällystön kelpoisuusvaatimuksiin. Heidän osalta jatkossakin tulisi sovellettavaksi erityisen kelpoisuusehdon vaatimus.

Suomen pelastusjohtajat esittävät kelpoisuusvaatimuksia koskevaan pykälään muutettavaksi seuraavalla tavalla:

> *57 § Pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset*
>
> *Pelastustoimintaan osallistuvalta pelastuslaitoksen miehistöltä, alipäällystöltä ja päällystöltä vaaditaan virkaa tai tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto, jos he osallistuvat päätoimisesti pelastustoimintaan.*
>
> *Pelastustoimintaan osallistuvalta sivutoimiselta ja 25 §:ssä tarkoitetulta sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä ja muulta pelastuslaitoksen palveluksessa olevalta henkilöltä vaaditaan riittävä koulutus.*

<u>Jälkitorjunnan järjestelyt</u>

Suomen pelastusjohtajat esittävät, että 111 a §:n mukainen öljyvahinkojen jälkitorjunta voitaisiin sopia hoidettavaksi myös maakunnan toimesta, jos maakunnan kunnat ja maakunta näin sopivat. Vastuunjaon aiempaa joustavammalla määrityksellä voidaan

ratkaista erityisesti niitä tilanteita, joissa pienten kuntien resurssit ja osaaminen eivät mahdollista riittävää valmiutta em. tehtävien hoitamiseen. Lisäksi vahinkotilanteessa ensitorjunnan ja jälkitorjunnan raja on usein tulkinnanvarainen ja epäselkeys vastuissa aiheuttaa toimintaa haittaavien viiveiden myötä ympäristö- ja terveysriskejä. Myös Ympäristövaliokunnan lausunto tukee tätä esitystä.

Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta

Suomen pelastusjohtajat katsovat, että edellytyksenä tarkoituksenmukaisen vastuunjaon ja toimivan yhteistyön rakentumiselle öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnassa on, että toimintojen kehittämistä koordinoidaan yli toimialakohtaisen näkökulman jo alusta alkaen. Tämä tarkoittaa hyvin nopealla aikataululla realisoituvaa uuttaa tehtävää sisäministeriölle. Sisäministeriön koordinaation tulee yltää suunnitteluperusteisiin asti, jotta tarkoituksenmukainen toimintamalli ja yhteistyökulttuuri voidaan rakentaa ja ylläpitää. Öljysuojarahasto on ollut välttämätön resurssi kehitettäessä öljyntorjunnan valmiutta. On välttämätöntä varistaa, että jatkossa rahoitusta kyetään hyödyntämään öljyntorjunnan kokonaisedun mukaisesti pelastustoimen ja Rajavartiolaitoksen tarpeisiin.

Jaakko Pukkinen
Pelastusjohtajien puheenjohtaja
pelastusjohtaja